

Παράβολο αίτησης ασφαλιστικών μέτρων

Νομολογιακές εξελίξεις

Η υποχρέωση καταβολής παραβόλου ως προϋπόθεση του παραδεκτού των αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων (ά. 5 ν. 3886/2010)¹ αποτελεί αυτή τη στιγμή ένα από τα φλέγοντα ζητήματα στο πεδίο των δημοσίων συμβάσεων και ειδικότερα στο στάδιο της δικαστικής προστασίας προ της σύναψης της σύμβασης. Οι σχετικές νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις είναι συνεχείς και εξαιρετικά ενδιαφέρουσες.

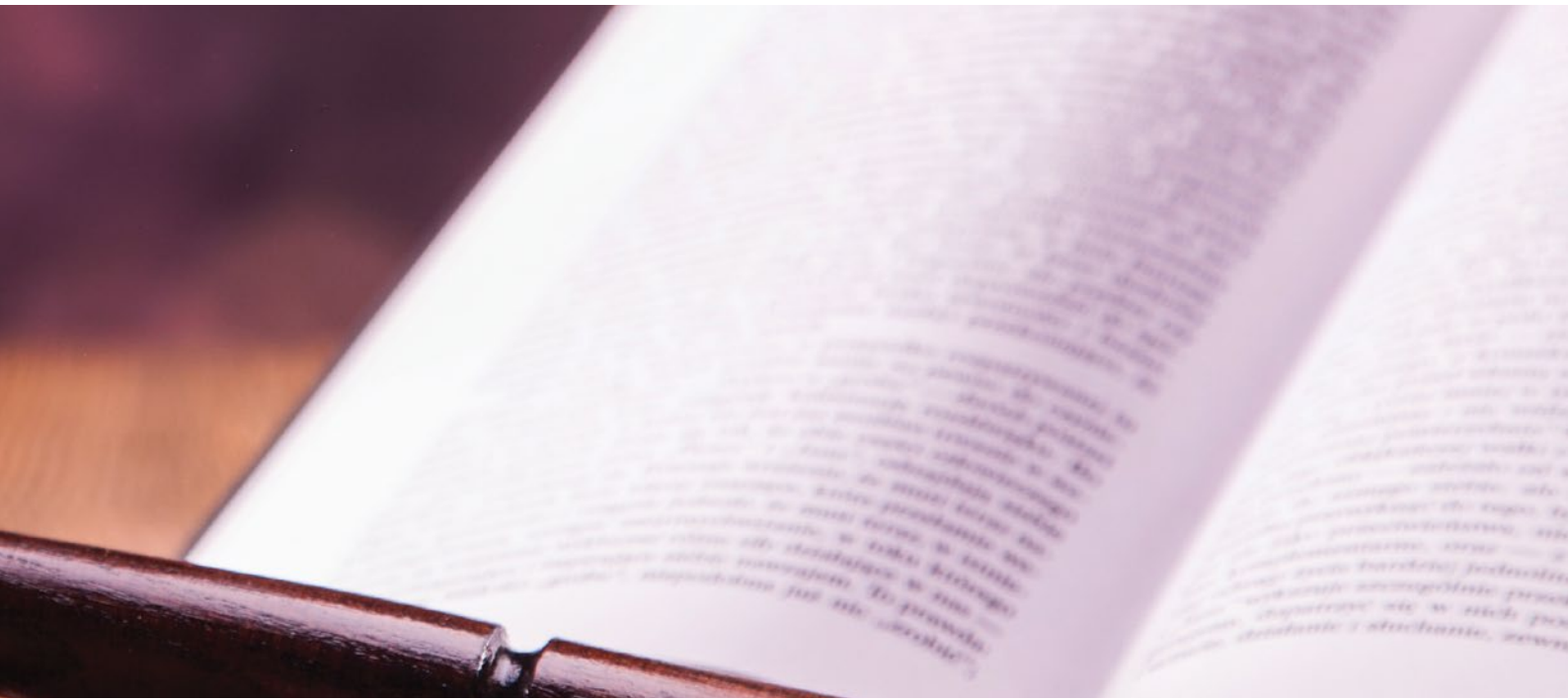
Η καταβολή παραβόλου, ίσου προς το 1% της προϋπολογισθείσας δαπάνης της σύμβασης (το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 50.000 ευρώ), ως προϋπόθεση παραδεκτού της αίτησης ασφαλιστικών θεσπίστηκε με το άρθρο 11 της πράξης νομοθετικού περιεχομένου της 4.12.2012. Η εν λόγω ρύθμιση καθιερώθηκε δε νομοθετικά με το άρθρο 28 του ν. 4111/2013. Σκοπός του νομοθέτη είναι η αποτροπή άσκησης ασήρικτων ένδικων βοηθημάτων, τα οποία καθυστερούν και παρακαλύθουν τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης. Ωστόσο το ιδιαίτερος υψηλό ποσοστό του παραβόλου και ο ανελαστικός τρόπος καταβολής του προκάλεσαν αντιδράσεις. Ο κίνδυνος που ελλοχεύει είναι ο περιορισμός της δυνατότητας παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας μόνο στις οικονομικά εύρωστες επιχειρήσεις.

Ενόψει της ιδιαίτερης σημασίας του θέματος και της σωρείας αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκδόθηκε κατά τη διαδικασία της πρότυπης δίκης (άρθρο 1 ν. 3900/2010) από την Επιτροπή Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας η απόφαση 136/2013. Με την εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο έκρινε μεν ότι η υποχρέωση καταβολής παραβόλου δεν αντίκειται σε κάποια συνταγματική διάταξη, ωστόσο η υποχρέωση εφάπαξ καταβολής του ποσού έως την πρώτη συζήτηση «που προϋποθέτει την ικανότητα διάθεσης ολόκληρου του ποσού» «εμφανίζεται δυσαναλόγως αυστηρή σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς». Εν συνεχεία με την ίδια απόφαση υπογραμμίστηκε ότι πρέπει «για το παραδεκτό της αίτησης ασφαλι-

στικών μέτρων να καταβάλλεται πριν από τη συζήτηση αυτής το προβλεπόμενο από τη διάταξη αυτή, ποσό των 100 ευρώ και το υπόλοιπο, νομίμως προβλεπόμενο από την επίμαχη διάταξη του άρθρου 28 του ν. 4111/2013 ποσό παραβόλου, ανερχόμενο σε ποσοστό 1% της προϋπολογισθείσας αξίας του διαγωνισμού και έως του ποσού, κατ' ανώτατο όριο, των 50.000 ευρώ, να επιβάλλεται σε περίπτωση απόρριψης της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων».

Μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης ο νομοθέτης προέβη σε αλλαγή της επίμαχης διάταξης με το άρθρο 74 παρ. 1 του ν. 4146/2013, σύμφωνα με το οποίο η «αίτηση ασφαλιστικών μέτρων απορρίπτεται ως απαράδεκτη αν κατά την κατάθεσή της δεν καταβληθεί το 1/3 του οφειλόμενου παραβόλου και έως την πρώτη συζήτηση τα υπόλοιπα 2/3». Με τη νέα διάταξη ο αιτών δύναται πλέον να καταλείψει χρονικά το ποσό του παραβόλου. Ωστόσο παραμένει η υποχρέωση καταβολής ολόκληρου του παραβόλου μέχρι την συζήτηση της αίτησης ασφαλιστών, σε αντίθεση με την ως άνω κρίση του ΣτΕ. Λαμβανομένων δε υπόψιν των σύντομων προθεσμιών μεταξύ κατάθεσης του δικογράφου των ασφαλιστικών και της συζήτησης, γίνεται φανερό ότι η νέα ρύθμιση δεν επιφέρει καμία ουσιαστική βελτίωση για τους συμμετέχοντες σε διαγωνισμό που επιδιώκουν την επίτευξη δικαστικής προστασίας.

Την εν λόγω ρύθμιση ήρθε να κρίνει η Ολομέλεια της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας με την απόφαση 475/2013. Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση «η επίμαχη ρύθμιση του άρθρου 74 αρ. 1 του ν. 4146/2013 δεν αντίκειται σε κάποια υπερτέρας κοινής ισχύος διάταξη ούτε και κατά το μέρος, με το οποίο ήδη επιμερίζεται η υποχρέωση του διαδίκου να καταβάλει το συνολικό ποσό του παραβόλου κατά μεν το ένα τρίτο του με την κατάθεση της αιτήσεως κατά δε τα δύο τρίτα του στην πρώτη συζήτηση». Με την εν λόγω κρίση το Συμβούλιο της Επικρατείας επιβεβαιώνει για μία ακόμα φορά

την μη αντίθεση της ρύθμισης σε κάποια συνταγματική επιταγή, αλλά μεταβάλει τη νομολογία του και μάλιστα αποκλίνοντας από την απόφαση της πιλοτικής δίκης (η οποία βέβαια δεσμεύει νομικά μόνο τα μέρη, αλλά συνιστά «οδηγό» για παρόμοιες περιπτώσεις). Συγκεκριμένα δεν κρίνει ως προβληματική την υποχρέωση καταβολής όλου του ποσού μέχρι την συζήτηση της αίτησης – σε δύο πλέον δόσεις, μία με την κατάθεση και μία με τη συζήτηση. Την απόφασή του αυτή το Δικαστήριο βασίζει πρώτον «στην τασσόμενη από το νόμο συντομότητα προθεσμίας των 20 ημερών για την έκδοση της αποφάσεως από την εκδίκαση της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων (και 7 ημερών για την έκδοση του διατακτικού της)» και δεύτερον στην απαιτούμενη χρηματοοικονομική επάρκεια του διαγωνιζόμενου. Το Δικαστήριο συμπληρώνει σχετικά ότι υπ’ αυτά δεδομένα «δεν μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι η απαίτηση για καταβολή πλήρους του ποσού παραβόλου έως την πρώτη συζήτηση της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, και όχι μέρους αυτού μόλις μετά εικοσάημερο, υπερβαίνει την χρηματοοικονομική και πιστοληπτική ικανότητα του αιτούντος, με συνέπεια να καθίσταται πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερής η εκ μέρους του άσκηση της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων». Στο σημείο αυτό όμως και

δεδομένης της συναλλακτικής πρακτικής πρέπει να σημειωθεί ότι η χρηματοοικονομική επάρκεια μίας εταιρίας για τη συμμετοχή σε ένα διαγωνισμό δεν σημαίνει αυτόματα και την δυνατότητα άμεσης εκταμίευσης μεγάλων ποσών για την κάλυψη του παραβόλου. Περαιτέρω δε η καταβολή ενός τρίτου του παραβόλου με την κατάθεση της αίτησης των ασφαλιστικών (και ο καταλογισμός του υπολοίπου με την απόφαση, σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτηση) είναι ικανή να επιτύχει τον σκοπό του νομοθέτη, ήτοι να αποτρέψει την κατάθεση άσκοπων και παρελκυστικών αιτήσεων.

Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας με την τελευταία απόφαση φαίνεται να γίνεται πιο αυστηρή και να απομακρύνεται από την προηγούμενη ευνοϊκότερη για τους συμμετέχοντες προσέγγιση, με την οποία προκρίνονταν η λύση της πληρωμής του παραβόλου με την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης. Σε αυτό το πλαίσιο, και δεδομένης της ανάγκης εγκαθίδρυσης ενός κλίματος νομολογιακής και νομοθετικής σταθερότητας για τις συμμετέχουσες σε διαγωνισμούς εταιρείες, αναμένονται με ενδιαφέρον οι επόμενες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Παναγιώτα Ξυλάκη, LLM, MLE

¹ Στις 8 Αυγούστου 2014 δημοσιεύτηκε ο ν. 4281/2014 «Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, οργανωτικά θέματα Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις». Το Β Μέρος του εν λόγω νόμου αφορά τους κανόνες σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών και στην ουσία κωδικοποιεί το μέχρι σήμερα ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Σύμφωνα με το άρθρο 201 παρ. 1 οι διατάξεις του νόμου αρχίζουν να ισχύουν την 1 Μαρτίου 2015, αν δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό. Σχετικά με το ν. 3886/2010 το άρθρο 199 ΣΤ του νέου νόμου ορίζεται ότι αυτός καταργείται, από την έναρξη ισχύος των άρθρων 179-194, τα οποία ρυθμίζουν το ζήτημα της έννομης προστασίας κατά τη σύναψη και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων. Τα σχετικά με την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και το παράβολο ρυθμίζονται στο άρθρο 187. Η παράγραφος 4 αυτού προβλέπει ότι για το παραδεκτό της αίτησης ασφαλιστικών κατατίθεται παράβολο. Με προεδρικό διάταγμα θα οριστεί κλιμακωτά το ύψος του παραβόλου, ο τρόπος υπολογισμού του, το ανώτατο και κατώτατο όριο, ο τρόπος και χρόνος κατάθεσης και είσπραξης του παραβόλου, ο τρόπος απόδειξης της είσπραξής τους, η τυχόν απόδοσή του σε περίπτωση ολικής ή μερικής αποδοχής της αίτησης ή σε παραίτηση του αιτούντος από την προσφυγή του πριν από τη συζήτηση. Σύμφωνα δε με το άρθρο 201 παρ. 7 οι διατάξεις των άρθρων 179 έως 194 περί έννομης προστασίας αρχίζουν να εφαρμόζονται τρεις (3) μήνες μετά την έκδοση των προβλεπόμενων στα άρθρα 182, 183 και 187 προεδρικών διαταγμάτων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το προεδρικό διάταγμα για το παράβολο. Είναι λοιπόν σαφές ότι εν αναμονή των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων συνεχίζουν να ισχύουν οι κείμενες περί έννομης προστασίας διατάξεις και ειδικότερα το άρθρο 5 του ν. 3886/2010 για την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και το παράβολο.